

holland festival '70

programma

56

Joseph Haydn
Wolfgang A. Mozart

**Het
Nederlands
Kamerorkest**

Scheveningen Kurzaal

7 juli

20.15 uur

Het Nederlands Kamerorkest

dirigent David Zinman
soliste Ayla Erduran, viool

Programma

Joseph Haydn **Symphonie no. 82 in C gr.t. (l'Ours)**
1732-1809 *Vivace*
Allegretto
Menuetto
Finale : vivace assai

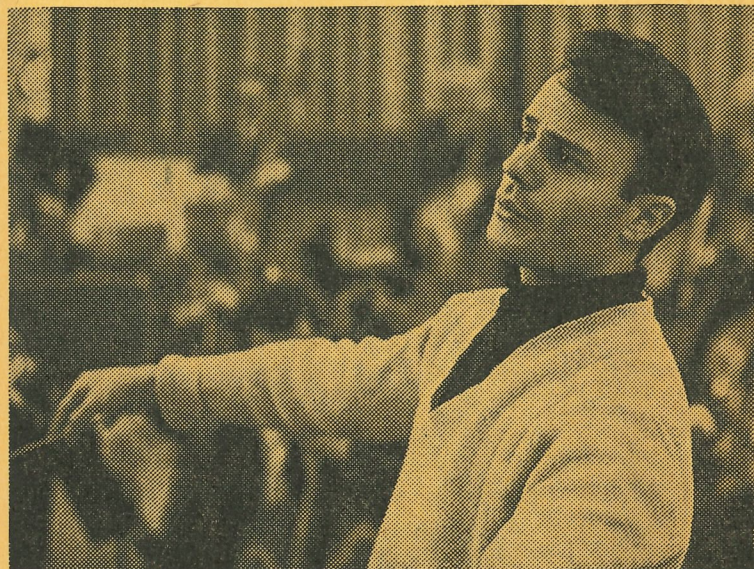
Wolfgang A. Mozart **Concert voor viool en orkest in A gr.t.**
K.V. 219
1756-1791 *Allegro aperto*
Adagio
Rondeau : tempo di menuetto-allegro-tempo di menuetto

pauze

Joseph Haydn **Divertimento in G gr.t., Hoboken II-G 1**
Allegro molto
Menuetto e trio
Adagio
Menuetto e trio
Finale : presto

Wolfgang A. Mozart **Symphonie nr. 36 in C gr.t. K.V. 425 (Linzer)**
Adagio - allegro spiritoso
Andante
Menuetto
Presto

holland festival '70

David Zinman

David Zinman

David Zinman werd in 1936 in New York geboren. Van zijn zevende jaar af kreeg hij vioolles, waarna hij verder studeerde aan de High School for Music and Art in New York en later ook aan het Berkshire Music Centre in Tanglewood, waar hij Pierre Monteux ontmoette. Deze benoemde David Zinman tot zijn assistent en droeg zijn protégé vaak de leiding van de repetities over. Zijn Europees debuut maakte David Zinman in 1962 met het Deens Radio Orkest en zijn Nederlands debuut in het Holland Festival 1963 toen hij de plotseling ziek geworden Paul Sacher verving als gastdirigent van Het Nederlands Kamerorkest. Spoedig daarna ontving hij uitnodigingen voor gastdirecties bij het Concertgebouworkest, het Residentieorkest en vele andere Nederlandse orkesten. In hetzelfde jaar volgde zijn Engels debuut met het London Symphony Orchestra in de Royal Festival Hall.

Sindsdien dirigeerde David Zinman (hij was inmiddels tot vast dirigent van het Nederlands Kamerorkest benoemd) talloze malen in het buitenland, waar hij onder meer optrad met het Philadelphia Orchestra, het Boston Symphony Orchestra, het London Symphony Orchestra, het Royal Philharmonic Orchestra, het Parijse Conservatoriumorkest, het Orchestre National de l'O.R.T.F., het Israël Philharmonic Orchestra en het Tokyo Symphony Orchestra.

Voor zijn grammofoonopname met Vladimir Ashkenazy en het London Symphony Orchestra ontving hij de Edison in Nederland en de Grand Prix du Disque in Frankrijk; ook met Het Nederlands Kamerorkest en andere Nederlandse orkesten maakte hij verscheidene opnamen voor de grammofoon.

Ayla Erduran

Ayla Erduran, geboren te Istanbul, begon reeds op 5-jarige leeftijd viool te spelen en gaf toen zij tien jaar oud was haar eerste recital.

Zij bezocht het Conservatorium te Parijs, waar zij studeerde onder leiding van René Benedetti; zij voltooide haar opleiding in Amerika bij Ivan Galamian en Zino Francescatti.

Na een bijzonder succesvolle tournee door Polen – voordien had zij al vele concerten in de Verenigde Staten gegeven – ging zij naar Polen om bij David Oistrach te studeren.

Nadat zij op het derde Wieniawski Concours een prijs had gewonnen trad zij op over de gehele wereld; in West-Europa werd zij geïntroduceerd door Henryk Szeryng en Yehudi Menuhin.

Haar optreden in het Holland Festival 1970 met het Nederlands Kamerorkest onder leiding van David Zinman vormt een debuut voor Nederland.

Het volgend seizoen zal Ayla Erduran in ons land een vijftiental concerten geven, terwijl de televisie een vijftig minuten durend programma van haar zal opnemen.

Joseph Haydn 1732-1809

Symfonie nr. 82 in C gr. t. (l'Ours)

Vivace

Allegretto

Menuetto

Finale: vivace assai

Joseph Haydn heeft ruim honderd symfonieën geschreven, met welk aantal hij zijn voorganger Cannabich met honderd, Karl Stamitz met zeventig en Sammartini met meer dan dertig ver heeft overtroffen.

Zonder twijfel is Haydn over het algemeen van mening geweest, dat zijn muziek zowel de kenner als de amateur voldoening dient te geven. Immers, hoe zou men anders kunnen verklaren, dat Haydn bij zijn tijdgenoten zo hoog in aanzien stond, als hij alleen maar 'geleerde' muziek had geschreven? In 1766 wordt hij in het Wiener Diarium onder de Oostenrijkse prominenten genoemd: 'De heer Josef Haydn, lieveling van het volk, wiens zachte karakter uit elk werk spreekt. Zijn composities tonen schoonheid, orde, zuiverheid, een fijne en edele inval. In het kort: Haydn is in de muziek, wat Gellert in de dichtkunst is.'

De Symfonie no. 82 in C gr. t. heeft Haydn geschreven toen hij nog in dienst bij vorst Nikolaas Esterhazy was. Het werk behoort tot een groep van zes – een gebruikelijk aantal in die dagen – voor Parijs bestemd. De bijnaam 'l'Ours' is niet van Haydn, maar Gerber noemt in zijn *Versuch eines vollständigen Verzeichnisses von Haydns gedruckten Werken* (1812) het vierde deel van deze symfonie 'Bärentanz': zulks naar de steeds doorklinkende 'doedelzakkenbas'. Het eerste deel en de finale zijn in de hoofd- of sonatevorm geschreven. Voor het laatste deel is dit merkwaardig – anders meestal een rondo – mede omdat Haydn hier dartele en zeer speelse thema's te berde brengt. Het tweede deel, een allegretto en geen andante of een adagio, is gevat in de driedelige liedvorm met een pittige episode in de gelijknamige mineur-toonaard. De doorwerking van de finale is zeer kort, maar men maakt

kennis met een muziek, die even rijk is aan schone invallen en modulaties als aan puntige en fijne orkestratie. De symfonie is gedateerd 1786.

Wolfgang A. Mozart 1756-1791

Vioolconcert in A gr. t., K.V. 219

Allegro aperto

Adagio

*Rondeau: Tempo di menuetto – Allegro –
Tempo di menuetto*

De vijf vioolconcerten die Mozart in 1775 componeerde zijn de eerste werken op dit gebied, sedert Bach zijn vioolconcerten in E gr. t. en a kl. t. schreef, die ook nu nog geregeld gespeeld worden. De concerten waren in eerste aanleg wel voor eigen gebruik bestemd: Mozarts positie als concertmeester van de hofkapel van de aartsbisschop van Salzburg bracht mee, dat hij zich in die jaren meer op het vioolspel dan het klavierspel toelegde. Hij had dan ook voordien al een concert voor twee violen en een aantal belangrijke concerterende stukken voor viool in zijn serenades geschreven. De ideale versmelting van virtuoze schittering en boeiende muzikale gedachten is door Mozart op een nimmer meer overtroffen wijze bereikt. En bovendien openbaart zich in deze werken reeds een vermogen tot synthese van ogenschijnlijk heterogene elementen, dat hem in zijn rijpere werken nog sterker zou kenmerken. Het laatste deel van dit concert in A is een uitgebreid rondo in menuet-tempo, met een middendeel in snelle 2/4 maat in mineur; een gestileerde 'Turkse muziek', die in de verte herinnert aan de (later gecomponeerde) pianosonate in A en aan sommige koren in de *Entführung aus dem Serail*. Ook in het eerste deel zorgt Mozart voor een verrassing: na de gebruikelijke orkestrale inleiding stelt de solo-viool zich voor met een kort adagio, daarna zet pas het hoofdthema van het allegro in, waarbij de solist een nieuw gegeven contrapunteert tegen het orkestrale thema. Maar deze onverwachte wendingen verstoren de eenheid en de logica van het werk niet; het is een kenmerk van het klassieke kunstwerk dat het onverwachte en het logische niet met elkaar in strijd zijn, doch zelfs identiek kunnen zijn.

M. F.

Joseph Haydn 1732-1809

Divertimento in G gr. t. (Hoboken II-G 1)

Allegro molto

Menuetto e trio

Adagio

Menuetto e trio

Finale: presto

Toen de Duitse musicoloog Ernst Ludwig Gerber aan het einde van de jaren 1780 Haydn vroeg naar een catalogus van zijn werken, gaf de meester hem ten antwoord 'dass ihm dies unmöglich sey. Und dass überdies viele seiner Werke bei dem Schlossbrande zu Esterhazy ein Raub der Flammen geworden

Het Nederlands Kamerorkest

wären', vrijwel hetzelfde antwoord als dat van de componist Johann Adolf Hasse aan de Engelse musicoloog Charles Burney. Alleen de branden verschilden: Hasse sprak over het bombardement van Dresden (door Frederik de Grote).

Toch heeft Haydn enkele pogingen in de richting van een catalogus gedaan. Er bestaat een zogenaamde 'Entwurf-Katalog', begonnen in 1765 en met min of meer regelmatige tussenpozen voortgezet, en een in 1805 geschreven 'Verzeichnis'.

Wanneer men de ontwerpcatalogus bekijkt valt het op dat Haydn het woord *divertimento* meer naar de geest dan naar de vorm opvat. Meer dan 260 werken staan onder deze naam gerubriceerd, waaronder sonates, trio's en kwartetten.

Het woord *divertimento* slaat dan ook meer op de geest – verstrooiingsmuziek – dan op een vormschema dat immers, evenals de bezetting velerlei variaties kent.

Een aantal *divertimenti* echter heeft een symmetrische vorm: *allegro* – menuet en trio – *adagio* – menuet en trio – *allegro*.

Ook het thans uit te voeren *divertimento*, door van Hoboken gecatalogiseerd onder nummer II-G 1 heeft deze vorm.

Voor het eerst wordt het vermeld in de catalogus van Breitkopf van 1769, waar het voorkomt als no. 2 van een serie van 9 Cassationen, maar aangenomen kan worden dat het een tiental jaren eerder werd geschreven, toen Haydn nog in dienst was van Graaf Morzin.

In 1760 moest de graaf, door geldzorgen geplaagd, zijn huisorkest ontbinden en zijn kapelmeester ontslaan.

Van 1761 af, in dienst van Paul Anton Esterházy in Eisenstadt, zou Haydn zich vooral gaan wijden aan de symphonie.

W. A. Mozart
1756-1791

Symfonie K.V. 425 in C gr. t., 'Linzer Symfonie'
Adagio – Allegro spiritoso
Andante
Menuetto
Presto

De veel verspreide opvatting dat Mozart 'snel' componeerde, is vermoedelijk onjuist. Over het tempo van zijn creatieve werkzaamheid weten wij weinig; wij weten alleen dat hij in bepaalde gevallen lang aan een compositie werkte en er ook, evenals later Beethoven, schetsen voor maakte, zoals b.v. voor de zes strijkkwartetten die hij aan Haydn opdroeg. In andere gevallen is bekend dat het neerschrijven van een werk inderdaad heel snel ging – maar dat heeft met het 'componeren' niets te maken: dat was daarvóór al gebeurd en hoe lang dat geduurd had is moeilijk te zeggen. Mozart bezat echter een dusdanige kennis van het vak componeren, dat hij ook onder ongunstige omstandigheden in staat was een compositie van betekenis te scheppen; 'componeren' en 'neerschrijven' hielden dan gelijke tred. Volgens een brief van Leopold Mozart aan zijn dochter heeft Haydn tot hem gezegd: '... Ihr Sohn ist der grösste Componist, den ich von Person und dem Namen nach kenne; er hat Geschmack, und überdies die grösste Kompositionswissenschaft.'

holland festival '70

Ayla Erduran

Bondiger en treffender had het niet uitgedrukt kunnen worden. En ongetwijfeld is de Linzer Symfonie een sprekend getuigenis van deze eigenschappen. Wie in de korte spanne tijds van vijf dagen (30 oktober tot 4 november 1783) in staat is zulk een werk te concipiëren en uit te werken, moet over buitengewone gaven beschikken. Want de Linzer Symfonie heeft misschien niet de diepte en de gedachtenrijkdom van Mozarts latere symfonieën, maar staat altijd nog ver boven het gemiddelde peil van het werk van zijn collega's – uitgezonderd natuurlijk Joseph Haydn. De gehele ontstaansgeschiedenis van deze symfonie is trouwens karakteristiek voor de structuur van het muziekleven van die tijd: Mozart reist van Salzburg (na een bezoek aan zijn vader) naar Wenen terug, hoort onderweg dat er in Ebersberg bij Linz een opera wordt opgevoerd, besluit daarbij tegenwoordig te zijn, ontmoet de

Concert van Harmonie en Fanfare

Voorwoord

Wij hebben het altijd als een erkenning van de bijzondere verdiensten van de blaasmuziek voor het maatschappelijk leven beschouwd als enige organisatie van amateurs te mogen deelnemen aan het Holland Festival. Dit optreden in een nationaal programma is een voor het voetlicht brengen van een belangrijk onderdeel van onze volkscultuur.

Dat de belangstelling bij dit gebeuren niet altijd voldeed aan de verwachtingen had verschillende oorzaken, maar veranderde niets aan de waarde.

Zo ook zullen wij dit jaar weer de gelegenheid hebben ons te tonen. De beste onzer verenigingen treden aan.

Wij hopen en vertrouwen, dat onze bijdrage tot het slagen van het Holland Festival 1970 zal worden gewaardeerd.

Allen die gelegenheid hebben te komen luisteren, heet ik hartelijk welkom. Uw belangstelling zal ons veel genoeg doen.

Dank aan de Haagse Federatie van Muziekgezelschappen voor haar medewerking bij de organisatie.

Dr. J. C. M. Sweets,
Voorzitter van de Stichting Overkoepeling
Nederlandse Muziek Organisaties.

Brass Band Excelsior uit Surhuizum
dirigent S. de Boer

Fanfare St. Joseph uit Meers
dirigent Th. Martens

Harmonie-orkest Prinses Irene uit Huizen
dirigent H. de Leeuw

Muziekvereniging Advendo uit Lochum
dirigent T. Kotter

Accordeonvereniging De Residentie
dirigent A. J. Romijn

Scheveningse tamboers en pijpers **Entrata**

Brass Band Excelsior **Thundercrest** concertmars
Eric Osterling/arf. Frank Wright

Call of the Sea ouverture
Eric Ball

Voices of Youth suite
Edward Gregson
nobility of youth
sadness and tenderness
gaiety

P R O G R A M M A W I J Z I G I N G

De muziekvereniging "Advendo" uit Lochem is verhinderd medewerking te verlenen aan het Holland-Festival-concert.

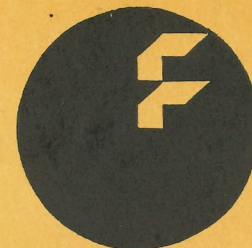
In haar plaats zal nu optreden het harmonieorkest DSM van de Staatsmijnen Heerlen uit Heerlen.

Als gevolg van deze wijziging ziet het programma er als volgt uit:

- I Entrata
Drumband C.J.V. Scheveningen onder maitre A. Blok.
- II Brass Band "Excelsior" uit Surhuizum
Dirigent S. de Boer.
a "Thundercrest"	E. Osterling/Frank Wright
b Call of the Sea	E. Ball
c Voices of Youth	E. Gregson
- III Harmonie-orkest DSM van de Staatsmijnen Heerlen uit Heerlen.
Dirigent P. Stalmeier
a Holiday in Spain	A.E. Kelly
b "Festival à Kerkrade"	S. Lancen, orkestratie
	D. Dondeyne
- 1 Overture
 - 2 Sérénade avant l'Hôtel de Ville
 - 3 Détente dans le jardin
 - 4 Bière hollandaise et cornets de frites
 - 5 et la ville s'endort
 - 6 Grande Parade dans le Stade

P A U Z E

- IV Accordeonvereniging "De Residentie"
Dirigent A.J. Romijn
a Concertino in G	C. Mahr
b Arlésienne Suite nr 2	G. Bizet
- V Fanfare "St. Joseph" uit Meers
Dirigent Th. Martens
a The Gladiators	Farewell/Blankenburg
b Jeu de Cuivre	H.C. van Lijnschooten
c The Moor of Venice	W. Alwyn
- VI Harmonie-orkest "Prinses Irene" uit Huizen
Dirigent H. de Leeuw
a Airs de Ballet uit
Wilhelm Tell	G. Rossini/A.C. van Leeuwen
b Brasil	Pi Scheffer

holland festival '70

Fanfare Sint Joseph

The Gladiators

Farewell/H. L. Blankenburg

Jeu de Cuivre suite

H. C. van Lijnschoten

marcia capricioso

koraal

scherzo

volksdans

The Moor of Venice dramatic

overture

William Alwijn/arr. Frank Wright

pauze

Accordeonvereniging De Residentie

Concertino in g dur

C. Mahr

solist Theo van Tol

Suite l'Arlésienne

G. Bizet

Harmonie-orkest Prinses Irene

Wilhelm Tell airs de ballet

G. Rossini-A. C. van Leeuwen

Brasil

Pi Scheffer

Muziekvereniging Advendo

Modale Suite Opus 43

Flor Peeters/Jos Moerenhout

koraal

scherzo

adagio

toccata

Trois Dances de Gayaneh et

Maskerade

Katchaturian/A. Ardenois

Centenaire mars

Ton Kotter

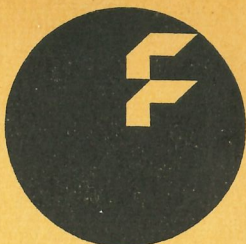
Call of the Sea (overture) Eric Ball

Eric Ball heeft al lange jaren een grote bekendheid als componist van talrijke mooie werken voor Brass Band.

Vele van zijn werken zijn ook uitgekomen voor Fanfare, waardoor hij ook in ons land een grote bekendheid geniet.

Deze ouverture van Eric Ball heeft vier bewegingen : langzaam-vlug-langzaam vlug.

De langzame delen hebben als aanduiding : 'Dreaming' en 'Devozione'. Het vlugge deel is gebaseerd op twee thema's: het eerste scherp, geritmeerd

en gespierd, het tweede een waar zangthema.

Het laatste deel van deze ouverture is een doorwerking waarin de beide thema's in omgekeerde volgorde optreden.

Voices of Youth (suite) Edward Gregson

Gregson is één van de jongere Engelse componisten voor Brass Band. Zijn werken, hoewel niet uitgesproken modern, hebben toch een uitgesproken persoonlijke structuur en klank.

De componist schrijft over dit werk: 'Deze suite probeert drie veel voorkomende stemmingen van de jeugd uit te drukken'. (zie de ondertitels van elk deel).

Jeu de Cuivre (suite) H. C. van Lijnschoten

Jeu de Cuivre is een welkome aanvulling op het specifieke fanfare-repertoire. Zoals de naam al doet vermoeden, springt de componist 'speels' om met de verschillende groepen koperinstrumenten, die een fanfare rijk is. Het gevolg: talloze klankeffecten, die het werk tot een boeiend spel maken. Zo boeiend en fascinerend, dat men het spel werkelijkheid waant.

The Moor of Venice (Dramatic Overture) William Alwyn-Frank Wright

In de bekende tragedie 'Othello, the Moor of Venice' vertelt Shakespeare een verhaal van verraad, bedrog en jaloezie, waarvan Desdemona – Othello's vrouw – het slachtoffer wordt.

In de ouverture geeft de componist een karakterstudie van de Moor. Na een plechtige opening – waarin we de dramatische afloop reeds voorvoelen – zingt Desdemona een pathetisch lied. De Moor – een admiraal in dienst van de Doge van Venetië – maakt weldra een stormachtige en martiale entree. In de volgende muziek zijn we getuige van de steeds hoger oplaaierende twisten tussen Othello en Desdemona. De Moor, buiten zinnen van hartstocht en jaloezie, berooft zijn onschuldige vrouw tenslotte van het leven. De ouverture sluit met een plechtige coda.

Modale Suite (Opus 43) Flor Peeters

Voor harmonie georkestreerd door Jos Moerenhout.

De Modale Suite bestaat uit 4 delen. Al dadelijk blijkt het orgelkarakter uit het eerste deel, Koraal. Het openingsthema, eerst in brede halve tonen, dan lyrisch overgebonden, is van grote eenvoud. Het geheel is vrij kort gehouden, later worden de thema's meer uitgewerkt.

Het Scherzo heeft een vloeiende melodie, prachtig van muzikale lijnen, echt zo'n romantische gedachte, die de toehoorder vasthoudt.

Eerst zit het thema in het hoge register, fluit – piccolo – es en bes klarinet. Bij 7 komt er een fraaie Cantilene in het lagere hout. Un poco sostenuto, een melodie in gestopte trompetten en trombones, ademt ernstiger sfeer. De reprise voert weer naar het hoofdmotief. Het korte Coda, iets uitgehouden, brengt een eind aan deze speelse gedachte.

Deel 3 Adagio is gebouwd op een zangerige melodie. Als een groot geregistreerd orgel in een machtige kathedraal. De componist stort zijn ziel uit in een magistrale Cantilene, nu eens stijgende in triolen, dan weer terugvallende in hoornakkoorden. De Toccata, van oorsprong improvisatorisch en virtuoos, is hier van een speels karakter, dat in snelle passages rond het thema het geheel een grote vaart geeft.

Een machtige partij is bestemd voor de bassen, die met ronde toon en voluit klinkend, deze Toccata het fundament geven waarop dit grootse muzikale bouwwerk steunt.